

Plan och riktlinjer

för organiserad frivillig övervakning avseende Maedi Visna (MV) hos får samt Caprin Artrit Encephalit (CAE) hos get

Utformade av Gård & Djurhälsan Sverige AB i enlighet med kraven i Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur.

1. Kontrollprogrammets uppgifter

1.1. Syfte

Kontrollprogrammet är ett förebyggande smittskyddsprogram som har till syfte att:

- kontrollera och förebygga förekomst av sjukdomarna Maedi Visna (MV) hos får och Caprin Artrit Encephalit (CAE) hos get
- vid förekomst sanera för sjukdomarna MV och CAE
- skapa underlag för att friförklara den svenska får- och getpopulationen från MV och CAE

1.2. Målsättning

Kontrollprogrammets målsättning är att:

- minska risken för introduktion och smittspridning av MV och CAE i Sverige
- möjliggöra en säker livdjurshandel mellan besättningar
- upprätthålla en hög anslutningsgrad till kontrollprogrammet samt öka anslutningsgraden ytterligare

1.3. Uppgifter

Kontrollprogrammets uppgifter är att:

- erbjuda alla typer av får- och getbesättningar i Sverige anslutning till kontrollprogrammet
- övervaka att anslutna djurhållare följer kontrollprogrammets plan och riktlinjer
- genom upprepade provtagningar utesluta att smittan förekommer i anslutna besättningar
- genom kontroller, i form av djurägarförsäkran från anslutna besättningar, minska risken för introduktion och smittspridning av MV och CAE

- tilldela status till anslutna besättningar utifrån resultat från kontrollbesök samt utifrån resultat från inkommen egenkontroll (djurägarförsäkran)
- sanera i anslutna besättningar vid påvisad smitta
- informera veterinärer och djurhållare om kontrollprogrammet
- dokumentera och sammanställa uppgifter om anslutna besättningar och rapportera till Jordbruksverket
- informera veterinärer om rutiner kring kontrollbesök

1.4. Förtydligande

Anmälningsspliktiga djursjukdomar och smittämnen hanteras i enlighet med gällande bestämmelser, se Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2012:24) om anmälningsspliktiga djursjukdomar och smittämnen. MV och CAE är anmälningsspliktiga sjukdomar, men det finns inga lagstiftade bestämmelser om kontroll av smittämnet. Istället erbjuds möjligheten att vara med i ett frivilligt kontrollprogram som utförs i enlighet med kraven i Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur.

1.5. Varaktighet

Huvudmannen avser att ansvara för kontrollprogrammet tills vidare. Huvudmannen ska minst sex månader före årsskifte muntligen och skriftligen anmäla till Jordbruksverket om man inte längre vill ansvara för kontrollprogrammet.

2. Kontrollprogrammets organisation

2.1. Huvudman

Gård & Djurhälsan Sverige AB är huvudman för kontrollprogrammet och ansvarar för att kontrollprogrammet genomförs enligt fastställda plan och riktlinjer och i enlighet med Statens Jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:17) om frivillig organiserad hälsokontroll av husdjur. Huvudmannen ansvarar även för att den personal som anlitas inom kontrollprogrammet har den kompetens som krävs enligt punkt 11.1. samt får de arbetsinstruktioner som krävs.

Huvudmannen åtar sig att se till att djurhållare över hela landet har möjlighet att ansluta sig till kontrollprogrammet samt att kontrollbesök kan genomföras inom fastlagda ramar enligt punkt 9.1. Detta uppnås genom att huvudmannen fortlöpande

informerar kontrollpersonal över hela landet och bistår med arbetsinstruktion i samband med kontrollbesök.

2.2. Kontrollsektion

Affärsområdet Djurhälsa Djurvälstånd inom Gård & Djurhälsan är kontrollsektion och ansvarar för kontrollprogrammets ledning, personal, förvaltning, planering, genomförande och uppföljning.

2.3. Kontrollsektionens personal

Ansvarig veterinär för kontrollprogrammet är chefen för affärsområde Djurhälsa Djurvälstånd på Gård & Djurhälsan. Denne utser den eller de som arbetar med kontrollprogrammets ledning, planering, genomförande, kalibrering och uppföljning.

2.4. Kontrollpersonal

Kontrollpersonal anlitas av djurhållaren för kontrollbesök. Djurhållaren får i möjligaste mån välja utförare av kontrollbesöket. För att vara behörig att utföra kontrollbesök inom kontrollprogrammet ska behörighetskraven enligt punkt 11.1. uppfyllas samt antagna plan och riktlinjer för kontrollprogrammet följas. Förteckning över behörig kontrollpersonal finns hos huvudmannen.

Kontrollpersonal som inte uppfyller sitt åtagande att följa antagna plan och riktlinjer samt instruktioner ska uteslutas från verksamhet i kontrollprogrammet.

2.5. Samarbetsnämnd

Till kontrollprogrammet finns en rådgivande samarbetsnämnd knuten. Nämnden ska ha den sammansättning och instruktion som anges i bilaga 1 och som Jordbruksverket fastställer.

3. Finansiering

Kontrollprogrammet finansieras helt eller delvis med djurhållaravgifter. Djurhållarna betalar en årlig avgift samt provtagningsavgift som båda fastställs årligen av huvudmannen.

Om får och/eller getter i anslutna besättningar testas positiva för MV/CAE utgår ett slaktbidrag till djurhållaren. Detta under förutsättning att slakt-/saneringsplan upprättas av huvudmannen och följs av djurhållaren, enligt punkt 10. Slaktbidrag betalas ut av huvudmannen.

4. Rapportering

Huvudmannen lämnar senast tre månader efter verksamhetsårets utgång en årsredogörelse över verksamheten inom kontrollprogrammet inklusive samarbetsnämnden till Jordbruksverket. Årsredogörelsen ska innehålla:

- uppgifter om antal anslutna besättningar
- en sammanställning över anslutna besättnings status
- uppgifter om eventuella övergripande förändringar
- en sammanställning över besättningsbesök inom kontrollprogrammet
- en analys av arbetet i kontrollprogrammet
- planer för den fortsatta utvecklingen av kontrollprogrammet

5. Huvudmannens journalföring och register

Huvudmannen för ett register över anslutna besättningar i en databas. Databasen innehåller identitetsuppgifter på djurhållare så som namn, produktionsplatsnummer, personnummer, adress, telefonnummer, datum för anslutning samt status i kontrollprogrammet, datum och resultat av utförda kontrollbesök, provtagningsresultat, inskickad egenkontroll (djurägarförsäkringen) samt övriga för kontrollprogrammet nödvändiga uppgifter.

Besättningsregistret hålls tillgängligt för frågor som bedöms vara till nytta för djurhållarna och branschorganisationer. En besättnings status lämnas ut på förfrågan. Djurhållaren, ger i samband med anslutning till kontrollprogrammet, sitt medgivande till att besättnings status lämnas ut i syfte att underlätta en säker livdjurshandel med friförklarade djur samt för att förhindra smittspridning.

Djurhållaren godkänner i samband med anslutning att deras personuppgifter hanteras enligt förordning (EU) 2016/679 (EU:s dataskyddsförordning) och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Uppgifterna sparas så länge besättningarna är anslutna samt så länge efter utträde ur programmet som huvudmannen bedömer lämpligt, dock minst i sju år.

6. Anslutning

6.1. Grundläggande kriterier

Djurhållare med alla typer av besättningar med får och/eller getter kan ansluta sin besättning till kontrollprogrammet.

6.2. Kriterier för besättningar som ska hållas där besättning med okänd status hållits tidigare

Om en besättning ska anslutas till programmet och etableras på gård där besättning med okänt status hållits, ska utrymmen där får eller getter vistats vara utgödslade, rengjorda och desinficerade. Detsamma gäller utrymmen och utrustning som använts för hantering av mjölk eller råmjölk så som mjölkkrum och mjölkmaskiner. Rengjorda och desinficerade stall, utrymmen eller beten där får eller getter vistats tidigare ska ha varit fria från får och getter i minst 14 dagar. Inga övriga får eller getter får finnas på gården när den nya besättningen anländer.

6.3. Kriterier för besättningar som ska hållas där MV- och eller CAE-smittade får och/eller getter hållits tidigare

Inför etablering av en besättning, som är ansluten eller ska anslutas till programmet på gård där hel besättning slaktats på grund av MV eller CAE, ska utrymmen där får eller getter vistats vara utgödslade, rengjorda och desinficerade. Detsamma gäller utrymmen och utrustning som använts för hantering av mjölk eller råmjölk så som mjölkkrum och mjölkmaskiner. Rengjorda och desinficerade stall, utrymmen eller beten där får eller getter vistats tidigare ska ha varit fria från får och getter i minst 14 dagar. Inga övriga får eller getter får finnas på gården när de nya djuren anländer.

6.4. Anslutningsförfarande

Djurhållare ansöker om anslutning till kontrollprogrammet hos huvudmannen. Anslutning till kontrollprogrammet sker i form av ett signerat avtal och djurägarförsäkran där djurhållaren anger uppgifter om köp och försäljning av djur till och från besättningen samt övriga besättningskontakter såsom sambete, inlån/utlån av djur etc. Avtal och djurägarförsäkran rekvideras från huvudmannen.

6.4.1. I avtalet framgår parternas ömsesidiga skyldigheter. Om inget annat överenskommits mellan djurhållaren och huvudmannen, gäller överenskommelsen per kalenderår och förlängs automatiskt ett år i taget såvida inte skriftlig uppsägning har skett senast två månader före årets utgång.

6.4.2. Huvudmannen kan, om särskilda skäl föreligger, neka anslutning. Upprepade överträdelser som lett till uteslutning kan ses som särskilt skäl liksom om kontrollpersonalen finner uppenbara brister ur smittskydds- eller djurskyddssynpunkt.

7. Djurhållarens åtaganden

7.1. Grundläggande åtaganden

7.1.1. Djurhållare med anslutna besättningar ska följa fastställda plan och riktlinjer för kontrollprogrammet.

Djurhållare med anslutna besättningar ska enbart hålla får och/eller getter med samma status på gemensam produktionsplats.

7.1.2. Djurhållare med anslutna besättningar ska i god tid initiera och lämna tillträde åt kontrollpersonalen till samtliga områden och anläggningar där djur hålls och platser där kadaver, foder och avfall etc. som kan sprida smitta finns eller för övrigt har betydelse för kontrollprogrammet. Djurhållaren ska medverka till att huvudmannen får del av samtliga handlingar och uppgifter som kan vara av betydelse för verksamheten i kontrollprogrammet.

7.1.3. Djurhållare med anslutna besättningar ska inkomma med underlag för djurkontakter, så kallad djurägarförsäkran, till huvudmannen inför varje provning av status.

7.1.4. Djurhållare med anslutna besättningar ska vid misstanke om eller påvisande av MV eller CAE omgående kontakta sin besättningsveterinär eller kontrollpersonal samt anmäla detta till huvudmannen.

7.1.5. Djurhållare med anslutna besättningar får inte överlåta eller flytta får eller getter från smittade besättningar till annan besättning eller djurhållare.

7.1.6. Djurhållare med anslutna besättningar ska hålla kända eller misstänkt smittade får eller getter på sådant sätt att smittspridning till seronegativa får och getter i samma besättning inte kan förekomma.

7.1.7. Djurhållare med anslutna besättningar ska inte använda färsk eller fryst mjölk eller råmjölk till utfodring, från besättning som saknar status eller från besättningar med lägre M/C-status än den egna besättningens. Rekommendation är att använda mjölk och råmjölk från besättningar med lägst M3-status.

7.1.8. Djurhållare med anslutna besättningar ska inte använda färsk eller fryst mjölk eller råmjölk till utfodring från den egna besättningen om den samlats från tidigare

lamnings- eller killingssäsong och besättningens M/C-status då var längre än nuvarande.

7.1.9. Djurhållare med anslutna besättningar ska följa Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll (SDS) krav vid införsel eller import av djur, sperma eller embryon från andra länder.

7.1.10. Djurhållare med anslutna besättningar ska hålla fåren och getterna individuellt märkta i enlighet med gällande lagstiftning.

7.1.11. Djurhållare med anslutna besättningar ska föra journal i enlighet med Jordbruksverkets föreskrifter. Utöver detta ska djurens härstamning journalföras. Uppgifterna ska på begäran visas för huvudmannen.

7.1.12. Djurhållare med anslutna besättningar ska på begäran lämna Jordbruksverket och Länsstyrelsen tillträde till samtliga områden och anläggningar där djur hålls och platser där kadaver, foder och avfall etc. som kan sprida smitta finns eller för övrigt har betydelse för kontrollprogrammet. Djurhållaren ska medverka till att Länsstyrelsen och Jordbruksverket får del av samtliga handlingar och uppgifter som kan vara av betydelse för verksamheten i kontrollprogrammet enligt lagen (2006:807) om kontroll av husdjur, m.m.

7.1.13. Djurhållare med anslutna besättningar ska erlagga en årsavgift samt provtagningsavgift. Avgifterna fastställs av huvudmannen.

7.1.14. Djurhållare med anslutna besättningar ska låta huvudmannen använda uppgifter om besättningens status på det sätt som huvudmannen anser lämpligt för att förhindra smittspridning och underlätta en säker livdjurshandel.

7.1.15. Djurhållare med anslutna besättningar ska låta Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) använda blodprover tagna i programmet även för övervakning av andra sjukdomar samt för framtida forskning.

7.2. Åtagande gällande hygien

Djurhållare med anslutna besättningar ska se till att alla rutiner, redskap, instrument, kläder och fordon som medför risk för smitta t ex mjölk, saliv och blod, undviks. Detta gäller både mellan djur i besättningen och mellan besättningar.

Till besättningens får/getter och skötsel av dessa ska gårdens egna redskap, verktyg, instrument eller dylikt användas. Om redskap, instrument, kläder eller fordon som varit i bruk i annan besättning används, ska dessa rengöras och desinficeras innan användningen. Tvätt med högtrycksspruta rekommenderas för stall, utrymmen och fordon före desinfektion. Utrustning ska rengöras och diskas före desinfektion.

Desinfektion av redskap och instrument sker bäst genom att doppa/skölja/spraya dessa i desinfektionslösning.

Stallutrymmen ska stå tomma 14 dagar efter desinfektion innan ny besättning med högre status sätts in. Samma tid gäller för beten.

Besökare som nyligen vistats i annan får- eller getbesättning, ska rengöra och desinficera sina skor/stövlar samt använda skyddskläder alternativt rena kläder innan besök i anslutna besättningar. Dessutom ska handtvätt och handdesinfektion ske före och efter besök i anslutna besättningen.

7.3. Åtaganden vid inköp och kontakt med andra får och getter

Djurhållare med anslutna besättningar får inte köpa in djur från okontrollerade besättningar, smittade besättningar eller från besättningar med lägre status än den egna besättningens.

Får och getter i anslutna besättningar får inte heller ha kontakt med får och getter från okontrollerade besättningar, smittade besättningar eller besättningar med lägre status än den egna besättningens. Med kontakt menas inlåning/inhyrning av får och getter från annan besättning, uthyrning/utlåning av får och getter till annan besättning, sambete, betäckningssamarbete, samtransport, auktioner och utställningar.

Vid kontakt mellan besättningar med olika M/C-status, med smittad eller okontrollerad besättning ska detta genast rapporteras till huvudmannen.

Vid kontakt mellan besättningar med olika M/C-status tilldelas alla involverade besättningar samma status som besättningen med lägst status.

Vid kontakt med okontrollerad besättning eller smittad besättning gäller en karenstid på sex månader innan provtagning kan göras.

I enskilda fall kan huvudmannen göra en individuell bedömning av smittrisen baserad på omständigheter och/eller utökad provtagning av aktuella djur. Därefter kan beslut tas om undantag från den generella regeln att alla inblandade erhåller samma status vid kontakt.

7.4. Åtaganden vid kontrollbesök

Djurhållare med anslutna besättningar är ansvariga för att samtliga djur finns tillgängliga för provtagning vid kontrollbesök. Djuren ska vara samlade i fälla eller stall när kontrollpersonalen anländer. Vid kontrollbesök ska de djur som ska provtas kunna fixeras på ett säkert sätt för både djur, djurhållare/djurskötare samt kontrollpersonal. Dessutom ska tillräcklig handräckningshjälp finnas. Djuren bör vara klippta helt, eller

delvis (på halsens båda sidor). Djurhållaren ska tillhandahålla kallt och varmt vatten, tvål och torkmöjlighet för handtvätt och handdesinfektion, samt möjlighet för rengöring och desinfektion av stövlar.

7.5. Åtagande vid sanering

Djurhållare med anslutna besättningar ska i fall av påvisad smitta i besättningen följa den slakt-/saneringsplan som upprättats av huvudmannen om besättningen vill vara fortsatt ansluten till kontrollprogrammet och om slaktbidrag ska betalas ut. Djurhållaren ska på betryggande sätt verifiera att slaktplanen följts innan ersättning utbetalas.

Djurhållare med anslutna besättningar ska följa åtagandena gällande hygien i punkt 7.2. Dessutom ska redskap och instrument som används vid veterinära ingrepp, identitetsmärkning, avmaskning etc. desinfekteras och handhas så att smitta inte överförs.

I besättningar som delsaneras är utfodring med mjölk/råmjölk endast tillåtet från seronegativa får och getter eller efter pastörisering fram till dess att M1/C1-status uppnåtts. Pastörisering ska ske genom att mjölken hettas upp till 56° C i 60 minuter. Alternativt till 63° C i 30 minuter eller 72° C i 15 sekunder. För pastörisering av råmjölk rekommenderas 56° C i 60 minuter. Den pastöriserade mjölken ska förvaras och utfodras ur kärl där opastöriserad mjölk inte tidigare förvarats om dessa inte är rengjorda och desinficerade.

8. Överträdelse, uteslutning, utträde och återanslutning

8.1. Överträdelse av åtaganden enligt punkt 7

I händelse av överträdelse av djurhållarens åtaganden i punkt 7 gör huvudmannen bedömningen om dessa kan anses som ringa. Om så inte är fallet utesluts djurhållaren ur kontrollprogrammet. Om överträdelse av djurhållarens åtaganden i punkt 7 anses som ringa äger huvudmannen rätt att sänka besättningens M/C-statuts. Alla överträdelser oavsett grad och vidtagna åtgärder registreras i huvudmannens journalföringssystem och vägs in i den fortsatta bedömningen av besättningens anslutning till kontrollprogrammet.

8.2. Uteslutning ur kontrollprogrammet

Uteslutning av djurhållare beslutas av huvudmannen. Huvudmannen meddelar djurhållaren beslutet om uteslutning skriftligt där skäl anges. Överträdelse av djurhållarens åtaganden i punkt 7 som inte kan anses som ringa leder till uteslutning, ex underlåtenhet att betala anslutningsavgift, vägran att upplåta djurhållningen för kontrollbesök, uteblivet kontrollbesök, utebliven sanering efter konstaterad smitta eller utebliven egenkontroll genom djurägarförsäkran. Huvudmannen ska omgående sända en kopia av beslutet om uteslutning till Jordbruksverket samt Länsstyrelsen i aktuellt län. Återinträde kan ske tidigast ett år efter uteslutning ur kontrollprogrammet. Avgifter i samband med återinträde beslutas av huvudmannen.

8.3. Utträde ur kontrollprogrammet

Djurhållare med anslutna besättningar kan två månader före innevarande kalenderårs slut skriftligen meddela huvudmannen önskemål om utträde ur kontrollprogrammet. Avgifter återbetalas ej.

Djurhållare som självmant utträder ur kontrollprogrammet kan anslutas till kontrollprogrammet tidigast efter ett år. Avgifter i samband med återinträde beslutas av huvudman.

9. Kontrollbesök och egenkontroll

9.1. Intervall för kontrollbesök och egenkontroll

9.1.1. Vid anslutning av en besättning med okänd status sker kontrollbesök efter det att djurägarförsäkran sänds in till huvudmannen enligt följande:

- Ett första kontrollbesök bör ske inom fyra månader efter anslutning om inte särskilda skäl föreligger. Om detta besök är godkänt erhålls status M1/C1.
- Ett andra kontrollbesök görs efter 12 månader från föregående besök. Om också detta besök är godkänt erhålls status M2/C2.
- Därefter sker kontrollbesök efter ytterligare 12 månader, från föregående besök, för erhållande av status M3/C3.
- För att erhålla MV/CAE-fri status görs ytterligare ett kontrollbesök efter 24 månader från föregående besök.
- MV/CAE-fri status upprätthålls genom en egenkontroll (djurägarförsäkran) som sänds till huvudmannen med 24 månaders intervall.

9.1.2. Vid anslutning av besättning som etablerats genom inköp av får och/eller getter med M/C-status kan denna erhålla samma status som ursprungsbesättningen, dvs. den besättning som djuren är köpta ifrån. Detta efter anslutning till kontrollprogrammet. Om inköpta får och getter har olika status, tilldelas besättningen samma status som de

djur med lägst status har vid inköpstillfället. Giltighetstiden för statusen räknas från det datum då besättningen etablerades (då de första djuren köptes in) och är beroende av vilken status besättningen startar på. Nytt kontrollbesök ska därefter ske enligt punkt 9.1.1 beroende på statusnivå.

9.1.3. Vid anslutning av besättningar där samtliga får och getter köpts in från M3/C3 och/eller MV/CAE-fria besättningar erhålls en ärvd M3-status (M3ä) som är giltig 24 månader från det datum besättningen etablerades (då de första djuren köptes in). Ett kontrollbesök krävs 24 månader efter inköp av de första djuren och upprepas sedan en gång efter ytterligare 24 månader. Minst två kontrollbesök görs alltid i nyanslutna besättningar trots uppstart med M3/C3 och/eller MV/CAE-fria djur.

9.1.4. Vid icke godkänt kontrollbesök pga. positiva testresultat kontakter SVA huvudmannen och en utvärdering görs samt som regel också en upprepad provtagning på de aktuella individerna för att säkerställa resultatet. Se vidare under punkt 10.

9.1.5. Kontrollbesök för M1/C1 kan ske tidigast sex månader efter kontakt med besättning som är smittad eller har okänd M/C-status.

9.1.6. Huvudmannen kan, efter riskbedömning och vid misstanke om MV eller CAE, besluta om annat intervall **för** kontrollbesök eller om annan omfattning av provtagning i enskilda besättningar.

9.1.7. Huvudmannen äger rätt att slumpmässigt, även om riskfaktorer inte föreligger, ta ut besättningar med MV/CAE-fri status för kontrollbesök. Detta för att garantera säkerheten i programmet.

9.2. Kontrollbesökets innehåll

Inför varje kontrollbesök meddelar huvudmannen djurhållaren att det är dags att uppdatera djurägarförsäkran. Djurhållaren fyller i denna och sänder in till huvudmannen.

Djurägarförsäkran granskas av huvudmannen och när djurägarförsäkran godkänts skickar huvudmannen arbetsinstruktion, provtagningsmaterial, provtagningsremiss, veterinärintyg samt information till djurhållaren.

Djurhållaren anlitar behörig kontrollpersonal enligt punkt 11.1. för utförande av kontrollbesök. Kontrollbesöket bör ske inom fyra månader efter nyanslutning eller senast innan tidigare status gått ut.

I samband med kontrollbesök sker blodprovstagning av antalet får och getter enligt punkt 9.3. samt kontroll av:

- identitet på samtliga provtagna får och getter
- risk för kontakt med andra får och getter

- kliniska symptom, som kan tyda på MV eller CAE

I särskilda fall kan provtagningen av djuren behöva delas upp i två omgångar. I dessa fall ska huvudmannen ha gett medgivande till uppdelad provtagning och intervallet mellan provtagningsomgångarna bör inte överstiga fyra månader.

Kontrollpersonalen fyller i veterinärintyg och provtagningsjournal och skickar detta till huvudmannen samt ansvarar för att prover och följesedel skickas till SVA.

Analysresultaten registreras hos SVA innan de skickas till huvudmannen som utfärdar statusintyg.

9.3. Får och getter som ska provtas vid kontrollbesök

Vid kontrollbesök ska samtliga får och getter över tolv månaders ålder, som av djurhållaren hålls på ett sådant sätt att de smittskyddsmässigt räknas som en enhet, provtas.

9.3.1. Vid provtagning för MV/CAE-fri status eller för att bekräfta en övertagen M3/C3-status (se punkt 9.1.3.) räcker det med att alla får och getter över 24 månaders ålder provtas om dessa är fem eller fler. I annat fall ska alla får och getter över tolv månaders ålder provtas.

9.3.2. Provtagning bör inte ske på tackor och getter under perioden en månad innan till en månad efter lamning/killning.

9.4. Dokumentation vid kontrollbesök

Vid kontrollbesöket dokumenteras djurhållare, djuridentiteter, kontrollpersonal samt datum för kontrollbesök. Vid kontrollbesöket kontrolleras och dokumenteras att samtliga aktuella djur har provtagits i besättningen, att djuren är identitetsmärkta enligt Jordbruksverkets föreskrifter, att inga andra får eller getter kan iaktas i närheten av besättningen samt om kliniska symptom som kan tyda på MV eller CAE iakttagits i samband med provtagningen. Uppgifterna sparas i huvudmannens register, enligt punkt 5.

9.5. Tilldelning av status

Tilldelning av status görs utifrån resultatet av kontrollbesöket (djurägarförsäkran, provtagning och veterinärintyg) eller efter inkommen egenkontroll (djurägarförsäkran). Huvudmannen kan i enskilda fall besluta om annat underlag för tilldelning av status. Djurhållaren erhåller intyg på statusnivå från huvudmannen.

De olika statusnivåerna är:

- **Okänd:** Besättning som inte är provtagen
- **M1/C1:** Besättning med ett godkänt kontrollbesök. M1/C1-status är giltig i 12 månader
- **M2/C2:** Besättning med två godkända kontrollbesök med 12 månaders intervall. M2/C2-status är giltig i 12 månader
- **M3/C3:** Besättning med tre godkända kontrollbesök med 12 månaders intervall. M3/C3-status är giltig i 24 månader.
- **MV/CAE-fri:** Besättning som efter uppnådd M3/C3-status har ytterligare ett godkänt kontrollbesök utfört 24 månader efter föregående kontrollbesök. MV/CAE-fri status upprätthållas genom en egenkontroll (djurägarförsäkran) som sänds till huvudmannen med 24 månaders intervall. MV/CAE-fri status är giltig i högst 24 månader.
- **M3ä/C3ä:** Besättning där samtliga djur köpts in från M3/C3, M3ä/C3ä eller MV/CAE-fria besättningar. Statusen är giltig i 24 månader efter etablering (inköp av de första djuren).
- **MS/CS:** Besättning med konstaterad MV/CAE-smitta.
- **Ds1:** Besättning med konstaterad MV/CAE-smitta som slaktat ut positiva djur enligt slakt-/saneringsplan. Denna status är giltig i minst sex och längst åtta månader.
- **Ds2:** Ds1-besättning med godkänt kontrollbesök utfört sex till åtta månader efter uppnådd Ds1-status. Statusen är giltig i 12 månader. Efter detta kan kontrollbesök för M1/C1-status genomföras.
- **Ts:** Besättning med konstaterad MV/CAE-smitta som slaktat ut samtliga djur. Utfört rengöring och desinfektion enligt slakt-/saneringsplan samt där minst 14 dagar har passerat sedan rengöring och desinfektion.
- **Utredning:** Besättning som är under utredning och där annan status ännu inte kan tilldelas.
- **Karens:** Besättning som har haft kontakt med okänd eller smittad besättning inom de senaste sex månaderna.

9.5.1. Huvudmannen kan, om det framkommer uppgifter som kan påverka säkerheten i bedömningen eller vid misstanke om MV eller CAE, besluta om ändring eller förlängning av status i enskilda besättningar.

9.6. Oenighet

Vid oenighet mellan kontrollpersonal och djurhållare ska ärendet tas vidare till kontrollprogrammets kontrollsektion. Både djurhållare och kontrollpersonal ska få möjlighet att ge sin syn på saken inför kontrollsektionen. Kontrollsektionen ska hantera ärendet skyndsamt.

9.7. Uteblivet eller försenat kontrollbesök alternativt egenkontroll

Djurhållaren är ansvarig för att kontrollbesök och egenkontroll sker med rätt intervall. Huvudmannen skickar påminnelse i god tid innan sista dag för kontrollbesök eller egenkontroll. Om kontrollbesök eller egenkontroll inte utförts hos/av djurhållaren inom fastställt intervall (enligt punkt 9.1.) och intervallet överskridits med mer än fyra månader utesluts djurhållaren ur kontrollprogrammet. Om kontrollbesök görs tätt inpå statusets sista giltighetsdag kan huvudmannen inte garantera en handläggning av ärendet innan statusens utgång.

9.8. Särskilda händelser

Särskilda händelser av betydelse för eventuell smittspridning av MV/CAE ska omgående rapporteras till huvudmannen som gör en smittskyddsbedömning i varje enskilt fall och beslut om åtgärder fattas. Alla särskilda händelser dokumenteras i huvudmannens journalförningsprogram och finns med i den fortsatta bedömningen av besättningens status.

10. Hantering av smittade besättningar

Om provtagningen visat att infekterade får eller getter förekommer i besättningen betraktas besättningen som MV/CAE-smittad. För besättningar som ska slaktas, eller saneras på annat sätt inom kontrollprogrammet, gör huvudmannen en slakt-/saneringsplan i samråd med djurhållaren. Slakt-/saneringsplanen ska ange vilka får och getter som ska slaktas samt om och när ny provtagning ska utföras. Slakt-/saneringsplanen kompletteras även med hygien- och smittskyddsanvisningar i enlighet med punkt 10.1. Huvudmannen beslutar om vilka villkor som ska uppfyllas för att slaktbidrag ska betalas ut samt ansvarar för utbetalningen.

Om tveksamhet råder vid upprättande av slakt-/saneringsplan och/eller vid planerande av smittskyddet kan kontroll ske i besättningen av huvudmannen alternativt av besättningsveterinär efter särskilda instruktioner från huvudmannen.

För att spåra och stoppa smittspridning kan huvudmannen kontrollera och kontakta smittade besättnings eventuela kontaktbesättningar.

10.1 Hygien- och smittskyddsanvisningar vid sanering

Allmänt gäller att alla rutiner, redskap, instrument, kläder och fordon som medför risk för smitta (t ex mjölk, saliv och blod) ska undvikas. Detta i enlighet med punkt 7.2 samt 7.5. Dessutom gäller följande:

- Det är inte tillåtet att hålla djur med olika status på samma produktionsplatsnummer.
- Besättningen ska inte ha kontakt med andra besättningar under saneringsförloppet. T ex inlåning/-hyrning, uthyrning/-låning, betäckningssamarbete, samtransport och kontakt vid auktioner är inte tillåtna.
- Det är tillåtet att, om nödvändigt, köpa in djur med högre status.
- Det är inte tillåtet att föra ut djur ur besättningen annat än till direkt till slakt.
- Djurhållaren är skyldig att omgående meddela huvudmannen om kontakt skett med andra individuella får och/eller getter eller besättningar.
- Besökare ska informeras om besättningens smittstatus.

10.2. Totalsanering

I första hand ska besättningar som är smittade genomgå en totalsanering. Detta innebär att besättningens alla får och/eller getter slaktas om besättningen ska vara fortsatt ansluten till programmet. Besättningen ska slaktas inom ett år från provtagningstillfället för att slaktbidrag ska betalas ut.

10.3. Delsanering

Sanering kan i vissa fall genomföras på annat sätt än genom att hela besättningen slaktas. Delsanering genom slakt av smittade får och getter och deras avkomma kan utgöra ett alternativ till slakt av hela besättningen. Slakt-/saneringsplanen utformas av huvudmannen med utgångspunkt från förhållandena i den aktuella besättningen.

Minst sex månader och längst åtta månader efter slakt ska nytt kontrollbesök ske. Om detta besök är godkänt erhåller besättningen status Ds2. Nytt kontrollbesök görs därefter efter minst tolv och längst 16 månader. Om också detta besök är godkänt erhålls status M1/C1.

11. Kontrollpersonals behörighet, åtagande och kalibrering

11.1. Behörighet

Kontrollbesök ska utföras av behörig kontrollpersonal. Behörig kontrollpersonal har:

- svensk veterinärlegitimation eller rätt att tillhandahålla veterinära tjänster i Sverige
- tagit del av arbetsinstruktion
- tagit del av information om kontrolluppdraget och vad som ingår i detta

Provtagning i samband med kontrollbesök får även utföras av person som saknar svensk veterinärlegitimation eller rätt att tillhandahålla veterinära tjänster i Sverige om det finns behörig kontrollpersonal knuten till denne och om denne är godkänd av huvudmannen.

11.2. Åtaganden

Kontrollpersonalen ska vid varje kontrollbesök inom kontrollprogrammet:

- läsa och följa arbetsinstruktion och sjukdomsinformationen från huvudmannen
- provta alla får och/eller getter i besättningen över tolv alternativt 24 månaders ålder, enligt punkt 9.3. Om detta av någon anledning inte är möjligt, ska det noga redovisas i protokollet varför provtagning ej kunnat ske
- kontrollera ID-nummer på samtliga provtagna får och getter
- göra en hälsobedömning av besättningen med syfte att upptäcka får och getter med kliniska symptom på MV/CAE
- utfärda ett veterinärintyg och en provtagningsjournal samt skicka detta till huvudmannen.
- skicka tagna prover till anvisat laboratorium tillsammans med följesedeln.
- säkerställa att redskap och instrument som används vid veterinära ingrepp etc. desinficeras och handhas så att smitta inte överförs.

11.3. Kalibrering

Veterinärlegitimationen försäkrar att kontrollpersonalen har kompetens och kunskap att ta blodprov samt bedöma om kliniska symptom för MV eller CAE finns i besättningen.

Behörig kontrollpersonal förväntas ha tillräckligt likriktad provtagningsmetod för att resultatet av provtagningen inte ska påverkas och det finns därför inte något behov av kalibrering.

12. Information

Huvudmannen ska informera om kontrollprogrammet via hemsida, sociala medier, fackpress, fackmässor och dylikt. Ändringar, uppdateringar eller annan viktig information gällande kontrollprogrammet skickas till anslutna besättningar via e-post eller brev.

Kontrollpersonalen får information och nyheter från huvudmannen via huvudmannens hemsida och via sociala medier.

13. Ändringar

Huvudmannen ska skriftligen föreslå ändringar i plan och riktlinjer till Jordbruksverket som därefter beslutar om ändringen.

14. Tillämpning av förvaltningslagen

Huvudmannen ska tillämpa förvaltningslagens regler i frågor om parts rätt att få tal del av uppgifter, om jäv samt om motivering av beslut, och att till beslutet ska bifogas information om hur beslutet kan överklagas.

Samarbetsnämnd

för organiserad frivillig övervakning avseende Maedi Visna (MV) hos får samt Caprin Artrit Encephalit (CAE) hos get

Till kontrollprogrammet finns en rådgivande samarbetsnämnd knuten. Nämnden, som representerar myndigheter, organisationer och sammanslutningar som förekommer inom branschen, utvärderar årligen kontrollprogrammet och fungerar som en kompetensförstärkning till huvudmannen.

Nämndens sammansättning

Samarbetsnämndens ledamöter består av representanter för huvudmannen, Statens Jordbruksverk, Statens Livsmedelsverk, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Sveriges Lantbruksuniversitet, Länsstyrelserna, Växa Sverige, Sveriges Nötköttproducenter, Sveriges Grisföretagare, Svenska Fåravelsförbundet, Svenska Alpackaföreningen, Alpacka & Friends, försäkringsbolag samt LRF. Vid behov kan även särskilda sakkunniga kallas.

Respektive part svarar för arvode till sina representanter i samarbetsnämnden.

Nämndens instruktion

Nämndens arbete leds av en ordförande utsedd av huvudmannen. Samtliga ledamöter i nämnden kallas att närvara vid sammanträden. Vid nämndens sammanträden ska huvudmannen föra protokoll och två justeringsmän ska utses, varav en är ordförande. Protokollet ska distribueras till nämndens ledamöter. Nämnden bestämmer själv hur ofta den ska sammanträda, dock minst en gång per år. Sammankallande är huvudmannen. Övrig deltagare kan sammankalla till möte via ordförande.

Nämndens ledamöter ska:

- vara väl förtrogna med kontrollprogrammets syfte och målsättning
- ta aktiv del av huvudmannens rapporter från verksamheten i kontrollprogrammet
- informera nämnden om förhållanden som kan vara av betydelse för kontrollprogrammet
- bidra till omvärldsbevakning av djursjukdomar och zoonotiska sjukdomar som har relevans för kontrollprogrammet
- vara väl insatt i branschens villkor och dess hälsovård och sjukvård

Nämnden ska:

- utvärdera kontrollprogrammets uppfyllelse av syfte och målsättning
- medverka i arbetet med att analysera och utvärdera kontrollprogrammet
- ge huvudmannen återkoppling på rapporter från verksamheten i kontrollprogrammet
- vara remissinstans till vägledningar, instruktioner m.m. i kontrollprogrammet
- föreslå ändringar i kontrollprogrammets plan och riktlinjer när nämnden finner så befoga